

V torek, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mariboru
za vsa leta 8 gl. — k.
za pol leta 4 „ — „
za četrt leta 2 „ — „
Po pošti:
za vse leta 10 gl. — k.
za pol leta 5 „ — „
za četrt leta 2 „ — „
Vredništvo in opravnstvo
je na stolnem trgu (Dobro-
platu) hišna št. 184.

SLOVENSKI NAROD.

Oznámila:
Za navadno drsno
vrsto se plačuje
6 kr., če se nakupne škrat,
5 kr., če se tiska škrat,
4 kr., če se tiska škrat
veče pisnenke se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačati
kolek (štampelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagorajno
fraknujejo.

Št. 13. V Mariboru 30. aprila 1868. Tečaj I.

✓ Plašč po vetru!

V tihoti klijejo talenti, v življenja hrupu ra-
stejo značaji! Nimamo vzrokov niti predrznosti podirati dobro pre-
misljenega in na bogato skušnjo oprtega izreka dušnega orjaka Gö-
the-ja. Odkar se je pričela Avstrija prenaresiti po ustavnih načel-
lih, ni se izmanjkalo hrupa, počemši od največjega veselja in
navdušenja, ki se vklepa v fikarske ojnice itd., do onega, kte-
rega vzrokuje izrek: Ako Nemci zgubimo nadvlado, z veseljem
bomo pozdravljali Avstrije razpad. Če vendar vsemu hrupu vkljub
v merodajnih političnih krogih, kateri so se najbolj pogosto imeno-
vali pri tem ustavnem hrupu, do zdaj še pogrešamo one značaj-
nosti, katere si brez stroge doslednosti misliti ne moremo,
gotovo nam ne more nihče zameriti suma, da dosedajni hrup ni bil
po tem, da bi odgojeval in spopolneval značajnost, kakoršna je bila na-
umu Goethe-ju pišečemu navedena, vendar le resnična stavka. Za
tega del pa nam ne upade srce; dunajsko žiteljstvo — če smemo
verjeti časnikarskim poročilom — ni še vbralo vseh strun. Gospod
ministerstva predsednik knez Auersperg vsaj je vedel odsvetovaje
cesarskim princem vdeleževanje pri posvetovanji in glasovanji o
zakonski postavi pripovedovati še o drugem hrupu, kateremu bi bil
Dunaj kos. Kdor ga dočaka, sodil bo, ali bo izrejal mišljenji
hrup značaje v Goethejevem smislu ali ne.

Nihče nam ne bo podtikal niti krivega mišljenja niti na-
pačnega namena, kdor je z nami te misli, da se značajnost ne
more ločiti od doslednosti, — da molčimo o vsem družem.
Doslednosti, t. j. pravičnega in rednega postopanja, pri katerem so
posamezni čini v vedni in nepretrgani skladu z načeli pravednim
spoznanimi, te doslednosti pogosto pogrešamo pri obeh državnih
zbornicah. Nimamo niti volje, niti poklica vso nedoslednost, kar
smo je že doživeli, obsirno spisovati: To delo prepuščamo zgo-
dovini, če zgodovina ne bo o njej na dnevni red prestopila, ka-
kor se dandanes na dnevni red prestopa pri tirjatvah federalizma
in narodnosti.

Poglavje o nedoslednosti politični bi bilo obdelovanja vredno
in delo hvaležno. Le na primer in mimogredé nekoliko. Ko je
bil mnogo obrekovan in morebiti mnogo prehvaljen Belcredi ob
moč del februarско ustavo, do dna peklenskega so obsojali ta
čin možje, ki so jo nedavno — da ne rečemo, kar bi smeli, vničili
— vendar tako oskubili, da se je dandanes tudi po imenu več ne

čuje imenovati. Gospod Anton Auersperg (pars pro toto) je ob-
upno na pomoč klical §. 19*) deželnega reda, ki se blizo glasf:
Deželni zbor ima pravico posvetovati se in staviti nasvetov o raz-
glašenih splošnih postavah in naredbah gledé njihovega upliva
(rückwirkung) do deželnega blaga itd. Potne srage so se cedile g.
Kaiserfeldu in njegovim poslušalcem po obrazu, ko je gosp. Kai-
serfeld do trdne, pozne ure razlagal v deželnem zboru štaj. na-
vedeni §. in Belcredijev čin z obligatnimi mahleji na federalizem
sploh in Slovence posebej. — Med tem je napravil dunajski par-
lament nove temeljne zakone, katerih upliv do osode vse Av-
strije in posameznih dežel je po teh gospodov lastnih besedah ne-
izmeren; a gospoda zmirno vsak svoj „zvonec“ nosita, jeden v
delegaciji, drugi v zbornici poslancev ne brine se za „rückwirkung“
teh zakonov in za pravice deželnih zborov posvetovati
se in staviti nasvetov o njih. Deželni zbori so že za časa
storili svojo zamorsko dolžnost; zdaj naj, kedar ravno dopušča čas,
hitro oskrbé svoje siromašnice, bolnišnice in beraški deželni pro-
račun.**)

Deželni zbori so zdaj še — dokle ne vemo — oddelek
avstrijske ustave; kje ostaja doslednost gospodov, ki tako pogosto
trdč, da se ima ustava, kar je je, do slednje pičice izvršiti in
oživotvoriti? Mi si zopet nazaj želimo svoje deželne zборе, posebno
se veselimo Kranjskega, odkar smo čuli, da bi znal doma prid-
žati državne poslance. Vsaj bo imel pod varstvom — imunitete —
priliko povedati jim, da si želimo Slovenci tečnejše avtono-
mije, nego je ono, da se v naslovu vsake nove postave ime-
nujejo vse kronovine po imenu! —

„Glas ljudstva in tirjatve časa se ne dadé več vdušiti!“

Ta ali enak izrek se je ponosno dal deklamovati v zbornici,
a tudi z vspehom! Sklicovaje se na tirjatve vseh časov — na
nedotakljivost premoženja — se je jednoglasno oglasil narod česki
proti nameravanemu davku na premoženje in se oglašajo sem ter
tje tudi drugi. V vladinih listih pa beremo le o „massregeln“
(ostrih naredeb) ministerstva proti ljudskemu glasu Českemu. Saj je
ministerstvo odgovorno; gospodje poslanci imajo tudi pod varstvom
imunitete pravico v zbornici interpelovati in tudi medusobno ka-
cega ministra poprašati: zakaj ostaja v srčnih gubah zdaj lepi
stavek v ljudskem glasu in tirjatvah časa?! Zakaj ne

*) Ne zameniti §. 19 temelj zakonov. Res čuden pri proquo.

**) Gospod vrednik, ali bode to za leto 1868 res še proračuni?

Henrik, stavec.

Listek.

Govorništvo na Anglijskem.

V Londonu, 18. aprila.

V državah z javnim političnim življenjem si ni mogoče misliti prave
omike za kakoršno si bodi državno poslovanje brez odgoje v govorniški zve-
denosti. To so stari Grki in Rimljani vrlo vedeli in zato je bilo govorništvo
glavni del njihove odgoje: brez govornosti si ni mogel nihče pridobiti ali
opravljati kacega veljavnega državnega poslovanja. Dolgo časa in po drža-
vah, kjer so vladarji gospodarili le po svoji — ali, kakor so sami zagoto-
vljali — „po božji milosti, pravici in volji“, ne pa po ljudski, ko se je delala
in vršila vsa politika le v vladarjevih kabinetih: ni trebalo govorništva, — ni
trebalo nikogar k nobenemu predlogu pregovarjati z dobrimi vzroki in lepimi
besedami; laže je bilo samo zapovedovati, storiti vse brez govorov. Hvala
dobri osodi ta doba celó zamira; ljudstvom se pripoznavajo pravice, državnik
mora svoje mnenje javljati in zagovarjati, drugemu vgovarjati: stari „forum“
se je ponovil v naših parlamentih in zborih. — Ako narod sme govoriti, naj-
prvo mu je tudi treba vediti kako govoriti; nastala je neobhodna potreba
vsacemu biti govorniku, kdor hoče v javnem državnem življenji poslovati, kjer
ni v izpeljavo kacega predloga ali namena več gole zapovedi, temuč le pre-
govorjenje po dobrih vzrokih in lepih besedah. Zato zamorejo le oni po-
slanci ali zastopniki narodovi veljavno reševati svoj posel in svojo nalogo, ki
so zvedeni v govorništvo; brez tega so prazne mašine, katere njihovi nasprot-
niki ali prijatelji navijajo po svoji volji. Narod si ima toraj izbirati za svoje
parlamentne zборе govornike — saj drugega vendar niso poslanci, kakor go-
vorniki za stranko, ktera jih je izvolila —, a govornik še ni vsaki, ki se do-
morda kaže ali pripoznava, govorništvo tudi še ni v učenosti in obsirni
vednosti, — da si brez teh govorništvo ne more biti popolno — temuč je
posebna zvedenost. To more vsakdo sprevediti in na sebi poskusiti, mnogo-

krat ima kdo o kateri stvari jasne in dobre pojme v svojih mislih, vendar jih
v besedah ne more tako izraziti, da bi bili tudi komu družemu nego njemu
jasni. — Pa tukaj mi ni mesta potreb in posebnosti govorništva na široko
razpravljati, ko hočem samo anglijskega omeniti. Znano je svetu, da so An-
gličja naj izvrstniši govorniki; govori se, da je Angličan rojen govornik.
Ako kdo res misli, da se govornik le narodi more, a ne izvežbati, ne ugo-
varjam mu, in kdor je imel priliko poslušati anglijske govornike v parlamentu,
v ljudskih zborih, na občnih trgih, pri različnih demonstracijah in pogovorih
za reforme, v cerkvah počeni v katedrali sv. Pavla v Londonu, do naj zad-
njih kapelic mormonskih, kdor se je vdeleževal velikih gosposkih obedov, pa
tudi gostij v pohlevni hiši prostega artizana: res da lahko reče, če dalje ne
premišljuje vzrokov, Angličan je rojen govornik. Ako bi vzroke take govor-
niške izurjenosti našteval, moral bi — seveda — v prvi vrsti imenovati dolgo javno
življenje politično, kateremu v nobeni monarhiji ni bilo para: govorništvo je
bilo pri tacem narodu celo naravna potreba — a kjer je potreba, skrbi se
tudi za njo; kako se je ti potrebi vstrezalo in zanjo skrbelo, tega hočem
po mnogem in različnem opazovanji bivaje med narodom anglijskim neko-
liko omeniti.

Znano je, koliko so se stari grški in rimski govorniki trudili naučiti
se govorništva pri slovečih mojstrih, kako je n. pr. Ciceron potoval iz tega
namena v Athene in Rhodos. Angličanom ni treba iskati govorniških moj-
strov, ki bi si s podučevanjem kruha služili; njihovi mojstri so njihove ma-
tere in njihovi očetje, prva šola hiša domača, naj viša in zvršna parlament.
Dobre matere zamorejo naj boljše odgojiti svoje otroke za karkoli, in med
ženami anglijskimi se nahajajo matere, ki se morejo primerjati slavnim Rim-
ljanam Korneliji, Avreliji Attiji, materam Grakov, Julija Cesara in Avgusta.
Takošne matere same odgojajo svoje otroke, dokler jim je mogoče; ta posel
jim je svet, zato pa tudi njih trud z obilim veseljem nadarjen.

Prva je potreba govorniku, da mu je govor gladek, čist in pravilen,
da svoje misli urno in jasno izrazuje. Za vse to se skrbi anglijskemu mla-

tudi pri drugih državnih službah tako skrbno pazi na znanje deželnega jezika? Bojimo se, da ne!

— Njih veličanstvo so naročili zavoljo veselega in srečnega dogodka v ces. družini ministru pravosodja, naj jim v pomiloščenje imenuje one hudo delce, ki so več del svoje kazni že prestali, pri katerih je videti znamenje resničnega kesanja in pravega poboljšanja, in so tudi po svojem prejšnjem življenju milosti vredni.

— Obširno pomiloščenje je razglasil tudi italijanski kralj pri priliki kraljičeve poroke.

— Meščanski volilni odbor v Ljubljani nasvetuje sledeče g. Kandidate: v III. volilnem razredu: dr. Jan. Ahačič, dr. Jan. Bleiweis, Mih. Pakič, Blaž Verhovec; v II. volilnem razredu: korar Jož. Supan, dr. Jern. Zupanec, Gust. Tönnies; v II. volilnem razredu: P. Auer, Jož. Blaznik, Fr. Ressiman, Fr. X. Souvan. Poziv objavimo prihodnjič.

— Od c. k. ministerstva pravosodja je došlo vprašanje v Ljubljano, ali ni tamo poslopja, ktero bi bilo pripravno za jetnišnico in sicer za 400 hudodelcev. Čuje se, da bi se vtegnol nasvetovati nekdanji samostan v Zatični.

— V Poddragi na Ipavskem se je na belo nedeljo 19. aprila z veliko svečanostjo odprla nova čitalnica s petjem, deklamacijami in govori. Med slednjimi je bil posebno zanimiv govor čitalničnega očeta dr. Lavriča o svobodi.

— Iznšli so na Francoskem novo kanono, ktera bode v vojni strašno razsajala. Nekdo o tej to-le piše: Postavili so 200 metrov daleč 30 konji; s kanono začno vojaki streljati, in v malo minutah so bili vsi konji ne le ubiti, temuč popolnoma na drobne koščke razmesarjeni. S takim napredkom se Francija hvali.

Javne dražbe.

30. aprila: na Kranjskem:

I. iz. dr. Požarovo posestvo urb. štev. 1105 A v okr. ur. v Ribnici; cena 837 gl.;

na Štajerskem: Sop. iz dr. Gsellmanovo posestvo urb. štev. 84 pri Rosenhofu v Poberši Mariborskega okraja; tudi pod ceno. (4864 gl. 75 n. I. iz dr. Stvarnikovo posestvo urb. štev. 201 okraja ur.

Laškem III. iz dr. Vrlič-evo posestvo gor št. 71 pri okr. v Št. Lenartu, cena 838 gl. 30 nov.

na Koroškem: I. iz. dr. Murkovo posestvo urb. štev. 647; 2948 gl. 38 nov. cen. v Št. Lorenci v Dobrleveskem okraju, s hišnim orožjem 299 gl. 50 nov. vrednosti in drugim premakljivim blagom 731 gl. vr.

II. iz dr. Dvornikovo posestvo v Danjelu okraja Pliberskega cena 1200 gl. 1. maja: na Krajnskem: I. iz. dr. Oražmovo posestvo v Mali Loki št. 11 pri okr. ur. Ribniškem; cena 732 gl.

III. sop. iz. dr. Perjateljovo posestvo konskr. št. 35 po sporazumljenji obeh delov okr. ur. Ribniškem; cena 1630 gl.

I. iz dr. Posestvo Marije Koncilije urb. št. 68 pri okr. ur. v Rihu cena 1021 gl. nov.

Izpraznjene službe.

Službe nadinženirja t. r. s 1500 gl. in 300 gl. priklade za stanišče nadinženirja II. r. s 1300 gl. in 300 gl. priklade, eventuelno inženirja I in II r. po 1100 oz 1000 gl. in služba stavb adjunkta I in II po 800 gl. in 700 gl. s priklado za stanišče po 200 gl. in 150 gl.; prošnja do konca maja pri Tržaški namestniji.

Službe aktuarja pri okr. ur. v Lenči, Matenji i slov. Gradci plača 420 gl.; pri zadnji treba znanje slov. jezika; prošnja pri osebni dež. komisiji.

Služba profesorja nemškega jezika in propedeutike v Gorici z letno plačo 945 gl. oz. 1050 gl. prošnja do 15. maja pri primorski namestniji; kdor zna slovenski ali laški, ima prednost.

Služba za okrajnega zdravnika v Št. Vidu pri Zatični; okr. Litijem, z letno remuneracijo 63 gl.

Tržna cena v Ljubljani

24. aprila.

Pšenice vagan (drevenka), 6 gl. 10 kr., rži vagan 4 gl. 10 kr.,* ječmena vagan 3 gl. 10 kr., ovsu vagan 2 gl., Turšice (koruze) vagan 3 gl. 20 kr. ajde vagan 3 gl. 20 kr., prosa vagan 2 gl. 88 kr., krompirja vagan 1 gl. 20 kr., govedine 1 funt 24 kr., teline funt 26 kr., drv 36', trdih, seženj 6 gl., sena cent 1 gl. 40 kr., slame cent v šopah 1 gl., slanine (špeha) cent 35 gl., jajec, šest za 7½ kr.

Tržna cena v Celovci

24. aprila.

Pšenice vagan 6 gl. 13 kr., rži vagan 3 gl. 89 kr., ječmena vagan 3 gl. 59 kr., vagan ovsu 1 gl. 84 kr., vagan turšice (kuruze) 3 gl. 31 kr., vagan ajde 3 gl. 32 kr., vagan prosa 5 gl. 40 kr., slanine (špeha) cent 44 gl.

Semuji na Štajerskem. — Pri sv. Barbari 5. maja. — V Slov. Bistrici 4. maja. — V Braslovčah križovo sredo. — V Celji 1. maja. — Pri Št. Florjanu 4. maja. — V Firštenu križev poned. — V Gornjem gradu 4. maja. — Na Haldini 1. maja. — V Jarenini križev poned. — V Judenburgu petek po nebohod. Krist. — V St. Jurji pod Rifnikom 4. maja. — V Konjicah križovo sredo. — V Lipnici 1. maja. — Na Ljubnem 1. maja. — V Št. Lovrencu v pušavi 4. maja. — V Marjinem Celji petek po neboh. Krist. — V Mureku 16. maja. — Na Planini 12. maja. — Pod Sredo 3. maja. — V Rogateu križev poned. — V Selnici 3. maja. — V Slovenjem gradu 12. maja. — V Svičini v mariborskem kant. 4. maja. — Na Teharjih 13. maja. — Pri sv. Trojici 4. maja. — V Velenji 1. maja. — V Vitani 25. maja. — V Vojniku 16. maja.

Na Koroškem. — V St. Andraži 3. maja. — V Celovci poned. po sv. Janezu Nep. 14 dni. — V Dravbergu 4. maja. — V Brežah 1. maja. — V Kapli 1. maja. — V Kotičah petek po neboh. Krist. — Labodi 4. maja. — Pod kloštro 4. maja. — Renveagu 1. maja. — V Saksenburgu 1. maja.

J. E. ZUPAN,

kupec z manufakturnim blagom
v Mariboru

na oglu grof Brandisovega grada na Zofijinem trgu, slovenski cerkvi nasproti, prodaja iz svojega celo iz nova izbranega skladišča raznega blaga po zdaj novi in naj nižji ceni:

1 vatel (laket) širokega belega pavolnega platna, vatel po 15, 17, 19, 21, 23 kr.
1 " " " ne beljenega pavolnega platna, vatel po 14, 16, 22 kr.
1 " " " ne beljenega naj težjega molinos-a, vatel po 24 kr.
¾ vatla " " modro (plavo), zeleno, žolto tiskanega platna, vatel po 30 do 35 kr.
1 vatel (laket) širokega modrega kambriga, vatel po 26, 28, 30, 32, 34, 36 kr.
1 " " " lustra za obleke, vatel po 36—40 kr.

Po naj nižji ceni se tudi dobiva različna lepa roba za hlače, satinglo, vseh vrst sukno, tako tudi pavolne, volnate in židane rute (robci) po novi šegi; tudi robo za podstavo in še mnoga druga roba, ktera spada v ta oddelek.

V Mariboru 28. Marca 1868.

Mnogoletna prodajalnica

pri

TKALCU.

Vsem kupovalcem in odjemnikom, ki so do zdaj kupovali sukno, platno, robce in drugo manufakturno blago v moji prodajalnici, ki že obstoji više od 40 let in je po domače znana pod hišnim imenom „pri tkalcu“, v Graškem predmestju, naznanjam v obrambo kakih pomot, da stoji moja prodajalnica (štacuna) na svojem dosedanjem mestu in da ni v nikakoršni zvezi ali dotiki z novo, v sosesčini nastalo kupčijo, ki si je prilastila moje hišno imé.

V Mariboru aprila mesca 1868.

Jožef Wundsam,

kupec z manufakturnim blagom.

Izdatelj in odgovorni vrednik Anton Tomšič.

Oglas.

(4)

P. n. občinstvo naj blagovoli ozir jemati na mojo novo mizarsko zakladnico in posojilnico na stolnem trgu v Mariboru, knezovladiški stolici nasproti.

Ona se priporoča večelastitemu p. n. občinstvu, da ima jako lepo izbiro mizarske oprave pohišne z opnami prevlečene (tapeirane) in ne prevlečene: omare, predalnice, mivalnike, ponočne, postrežne omarice, postelje, mize dvoranske, igravne, z ugodnim izvlakom; mehke klopi, balsake, divane, sofe; žimnice na pero in brez peresa; garniture, poprek vse v to vrsto spada joče izdelke. Tudi je v ti zakladnici vse pohišno in kuhinsko orodje, tudi koši, cenje in druga pletarija.

Da se ustrega novim šegam, so mizarski čašniki v ogled, ki vsak mesec na svetlo prihajajo.

Cena je čudno nizka, ceniki, če se zahtevajo, se pošljejo zastonj. Tapeirsko delo in poprave, kakor tudi vse mizarsko delo se prevzame in oskrblja kakor naj hitrej in naj boljši kup.

S poštovanjem

Janez Laher,

mizar za stavbo in pohištvo.

Naslonjaje se na zaupanje, ktero si je pridobil s tridesetletnim delovanjem, priporočuje se podpisani s pozlačenjem, olikanjem in marmoriranjem vseh crkvenih reči te verste.

Tomaž Kotnik,

pozlatar,

(2)

Allerheiligen-Gasse, št. 61 v Mariboru.

Dunajska borza 25. aprila.

1860 drž. posojilo 81 fl. 30 kr.
5% narod. posojilo 62 fl. 60 kr.
5% metalike 56 fl. 60 kr.
Kreditne srečke 180 fl. 70 kr.

Akcije narod. banke 69 fl. 50 kr.
Čekini 5 fl. 56½ kr.
Srebro 114 fl. 65 kr.

Tiskar Eduard Janžič.

obračajo časi gospodje svojega plašča po vetru pišečem iz ljudstva, po latinski: misera contribuens plebs!

V naglici, s katero se ima rešiti državni proračun že na pol preteklega leta in potem gredeč proračuni posameznih dežel itd. našli bi še dokaj nedosledne dlake, ko bi se prahu ne izogibali. Vendar je mogoče, da se zasujejo še slednja vprašanja drugače, kakor je zdaj čuti, toraj se vrnemo k dnevni kroniki.

Že v 11. broji smo naznanili svojim bralcem, da se misli ukazoma vvesti nova politična organizacija Štajarske, in sicer da se bo napravilo 15 okrajnih glavarstev mesto 64 dosedajnih okrajnih uradnih. Glasu nismo prav verjeli, ker nam ni šlo v glavo, da bi se pri deželni politični organizaciji celo prezirala dežela in deželni zbor. Teh mnenje bi bilo po našem priprostem prepričanju imelo parlamentarno-ljudsko ministerstvo čuti, če tudi le — zavoljo lepšega! Ali nič ni tako neverjetno, da bi ne moglo še bolj neverjetno biti. Kakor smo se med tem prepričali, zaslišalo se je že deželnega zbora in dežele mnenje, a — prezrlo! Stenografični zapisnik 28. seje štaj. dež. zbora od 15. febr. 1866 nam je ohranil „ad perpetuam consequentiae memoriam“ poročilo g. dr. Rechbauerja o tedaj v sedajnem smislu namerovani organizaciji. Poročilo se deloma glasi:

„Okraji, v ktere je zdaj (1866) že celih 12 let dežela (Štaj.) razdeljena, spoznani so povsem kot primerni, ljudstvo se jim je privadilo in jih čisla; poprejšnja razdelitev po okrajnih glavarstvih od leta 1850 — 1854, ktera se ima po novem vladinem predlogu oživiti, vzbujala je povsodi nezadovoljnost in neprilichnost“.

„To dokazem (Rechb.) z mnogobrojnimi peticijami (prošnjami) — 64 jih je, ktere so se iz vseh deželnih krajev poslale visocemu deželnemu zboru in ktere se skoraj brez izjemek izrekajo proti nameravani novi razdelitvi in za to, da se pridrži dosedajna“.

Kaj pa, da je veter leta 1866 pihal okoli družega vogla; takrat je bil deželni zbor štaj. sulica proti Beleredijevi „prosti poti“, zdaj je — — recimo, da si ne nakopljemo kake priglavice — — dualističen biser. Kar se je pa med tem tudi spremenilo, djanske razmere in mišljenje ljudsko — vse to je, kakor je bilo, nespremenjeno, in djanskih razmer in ljudskega glasa naj bi ne preziral nihče, naj si bo že vodja levičinega shodišča, ali predsednik državnega zbora ali pa še kaj višega! Rechbauerja in njegovih prijateljev — če ne gledamo na ustavne pravice in sredstva — osebni vpliv je znan! Toraj mu ne bomo pisali širjega komentara: reč se sama sodi. Ranjnim „avtonomistom“ bi le svetovali, (in star prigovor pravi: dober svet je dober, ko bi ga pes na repu princesel) naj pazijo, da ne bodo morebiti kedaj še široko svojih plaščev nastavljali glasovom, ktere zdaj tako možato prezirajo. Leto in dan je dolg in čudna so pota — ljudskih sklepov!

Proti postopanju pri deželni politični organizaciji pa moramo tudi iz narodnega stališča protestovati. Da so se v osnovi od leta

diču: brž ko jame govoriti, ostro in na tanko se pazi, da ne čuje odgojenček nobenega krivega govora in se tako nauči svoj jezik, kar je mogoče čisto in pravilno govoriti. Zato je tudi vsak le nekoliko odličen Angličan ponosen na dobro in lepo znanje svojega jezika. Brž ko se detetu naznanjajo pojmi o Bogu in njegovem čiščenju, mu je k Bogu molečemu prilika izrazevati se s svojimi mislimi, a ne naučenimi formulami. Večidel anglijskih protestantov nikdar po formulah ne moli (le Anglikani rabijo v cerkvi svoje molitveno knjigo); molitev je tedaj taka, kakor jo napoveduje srce: prošnje, kakoršne želje, besede, kakoršne misli — otrok se ne uči nobenih formul — menim kakor naših molitev: te ima v sreč zapisane in bere jih iz te najsvetejše knjige v vsaki potrebi. Kakor nikjer ne vem lepšega družbinskega življenja, kakor v Angliji, tako tudi še nikjer nisem našel lepšega in zvestejšega molitvenega bogočastja, kakor pri tem narodu. Videti in slišati otroke tako moliti, je za objektivnega poslušavca — če bi kdo mogel pri taki priliki celó objektivno biti — naj lepši psihološki prizor. Majhen, še komaj 8 ali 10 let star mladič vodi brez vse bojazljivosti v zbranim in gladkem govoru molitvo; posluhuje se sicer navadnih lepih fraz, ki jih sliši mnogokrat od svoje matere in očeta; vendar je ves izraz le njegov, kakor mu čuti ravno otroče srce; te svoje misli, želje in čutila pa javlja vselej v najlepši besedi. Imam vzrok, da tu posebno ne primerjam te molitvene navade z našo, prepuščam vsakemu svoje misli, a karkoli bi si kdo mislil o tej anglijski šegi, ktero sem opazoval v familijah, čijih ime slovijo po celem svetu, pa tudi v celo priprostitih družinah, to moram zagotoviti, da sem samo po takosnih vajah našel 12- in 15letnih hišnih govornikov, ki bi bili marsikteremu naših prodikarjev in poslanecev veliki mojstri.

Kakor se anglijska mladina najpred v govoru vadi po glasnih, po svoje sestavljenih molitvah, in kakor se naj prej svojo biblijo tako spoznavat uči, da more vsakteri disentar na prižnico stopiti in tam ex improviso t. j., brez vse poprejšne priprave prodikovati, tako se tudi vrlo trudi dobro spoznavati svojo prebogato literaturo. Izbrane odlomke v versih in prozi svojih

1866 prezirale ljudske želje gledé zedinjenja Slovencev v jedno celoto, ni čudno; čudno tudi ni, da se prezirajo zdaj. Vendar je nekoliko razločka med zdaj in tedaj. Leta 1866 nam ni bila še zagotovljena ravnopravnost slovenskega jezika v uradu, šoli in javnem življenju; armada državnih uradnikov pričeniš z ministri ni bila še prisegla svete prisege na §. 19 temeljnih zakonov. Ako se ustava res izvršuje, moramo tirjati, da se dosledno izvršuje tudi tam, kjer je nam na korist, če ne, bomo malo vprašali, če se dene danas ali jutri cela ustava ad acta, naj si kdo tudi zarad tega izreka grlo razčehne kričaje: reakcija!

Med 1866 in 1868 je pa še jeden razloček: Leta 1866 smo imeli v štaj. zboru samo 2 slovenska poslanca, zdaj jih imamo 8 čvrstih in rodoljubnih. Smemo se toraj nadjati, da se po njihovem potezanju vsaj kosček narodove pravice dožene. Če bi pa tudi nestrpna zborova večina Slovincem (enkrat dosledno) ničesar ne pripoznala, govorilo bi se vsaj o Slovincih še v javnem parlamentu, in to bi nas vsaj nekoliko tolašilo, da se ne izgubi popolnem slovensko ime iz avstrijskih državnih besednjakov — in zborov!

Narodno gospodarstvo.

Srednji stan.

* Slovenska poslovice se glasi: „Na mladih svet stoji“, in naši pisatelji mladino imenujejo „nado naše bodočnosti“. Istina! vse prikazni, kterih vidimo v prirodi, vzbujajo v nas čustvo nade, dokler se razvijajo, dokler lepega cvetja in dobrega sadu obetajo. In mladina, ni-li ravno ona najlepši cvet človeštva?

Zato se naj nikdo ne čudi, kedar k mladini govorimo, ne kakor diplomovani učitelji, nego kakor publicisti. Nam je vzgoja in vzpitanje slovenskega naroda vsega, torej tudi naše mladine pri sreč, in vedi ga Bože, ravno jej imamo skoro vse zaupati, kar si koli lepega, ponosnega in koristnega v bodočih časih pričakujemo. Jej smo tudi te dobroželjne besedice namerili, da si jih v blagi svoj spomin utisne.

Res je, da Slovenci potrebujemo dobro izurjenih učiteljev, stoječih na višini sedajnega znanstva. Brez dobrih učiteljev naš zarod ne bode hitreje napredoval, nego so koračili naši spredniki. Res je, da potrebujemo vedno marljivih, človekoljubnih in znanstveno izobraženih svečenikov, teh tolažiteljev in prijateljev naših, kteri se narodu slovenskemu nikdar niso izneverili, nego so bili v vseh proteklih časih, ko še narodna zavest med Slovenci ni bila poznana, zvesti pomočniki in hrabri zavezniki prostega ljudstva, braneči ga vsakostranskega nasilstva in tlačenja.

Da bode tudi za naprej, kakor do zdaj, trebalo dobrih domačih zdravnikov in uradnikov, to je jasno in čisto prirodno. Da! trditi se sme, da brez dobro izučenih in obširno izobraženih voditeljev, kteri se novačijo ali dopolnjujejo iz učenega stanú, nijeden narod ne more onega mesta med drugimi narodi in državami zasedati, ktero bi mu bilo v čast in v poročstvo njegove varnosti in njegovega blagostanja.

Kar se te skrbi tiče, mislim, da smo Slovenci pred drugimi nekte-rimi narodi, celó za izobražene razglašenimi, dalni korak storili. Nam se krivo očita, kakor da svojih uradnikov, svojih duhovnih, svojih učiteljev nimamo dovolj. Hvala Bogu! s temi smo precej preskrbljeni, in ko bi danes ali jutri postala ravnopravnost meso in kri, ona ravnopravnost, ktero nam paragrafi zagotavljajo, gotovo bi ne bilo težko, dobiti dovolj delavnih in spretnih

preljubljenih avtorjev vé na pamet, da jih more rabiti pri vsaki priliki in tako kazati lepoto jezikovo, kakor dajati svojim mislim lepši obraz.

Ognjišče politične zavedenosti so nebrojni časniki, kterih menda nobeden narod na svetu toliko ne prebira kakor anglijski (kakor je tudi anglijsko časnikarstvo naj boljše na svetu). Vsacemu so tedaj znane vse politične zadeve, ktere so mu poleg dotičnega poslovanja glavni predmet razmišljanja in razgovaranja: politični razgovori so mu potrebni, kakor vsakdanji kruh.

Brž ko mladič toliko dorase, da more v družbe zahajati, jih obiskuje naj bolj zavoljo obéh razgovorov. Tú se shajajo po večerih — naj bolj zimskih — in imajo tako imenovane „conversazione, lectures“ ali čitanje o kakoršnem si bodi predmetu, kterega stavki se potem opovračajo in opravičujejo v prav živih debatah, deklamacije v verzih in prozi itd. Vse to dela mladega človeka v besedi tako izurjenega, da more pri vsaki priliki o katerem si bodi predmetu, ki mu je koliko znan, brez posebne priprave pred množico v zbrani in gladki besedi urno govoriti. Plašljivost ali kakoršna zadrega v govoru je stvar Angličana nepoznana.

Toliko omenjam v tem listu, kako se narodi anglijski govornik, drugokrat o najizvrstnejših govornikih anglijskih. Vendar si ne morem kaj, da ne bi pridel neke opazke: Avstrija je zdaj konstitucionalna, politično življenje je javno, zato nam je izvednost govorniška neobhodno potrebna; kako se vendar za njo skrbi, menim da mi tukaj ni treba omenjati. Ako pa je v šolski mladini naša bodočnost, naj bode v njej tudi nova govorniška doba: srčno se zato obračam k vam, vrli mladenci naših gimnazij in realk; posnemajte vi govorniške vaje anglijske mladine, saj imajo za to vaše družbe obilih prilik — morem reči več, kakor se takih ponuja anglijskim mladičem — ako jih le za to porabiti hočete in potem bo, verujte mi, tudi nam govorniška izurjenost prirojena, in tudi naši parlamentni zbori bodo šteli svoje Demosthene in Cicerone. Brez truda vendar se nič ne doseže, večno so resnične besede: Nil sine magno vitae labore dedit mortalibus! —

peres in oseb. Za učene stanove svojega naroda ne skrbimo, nego drugo skrb imamo, o kateri bi radi k našim mlajšim rojakom govorili.

Pospešaje izobrazovanje, pospešaje blagostanje in veljavnost slovenskega naroda v vprašanih javnosti in države, smo pred vsem drugim dolžni pregledavati in presojevati svoje moči in prvine, iz katerih se napredovanje rodi, in iz katerih kakor studenec iz vrela izvira. Pri tem pa je posebno važno, ne zatajevati si in prekrivati nedostatkov, kateri so napredku protivni.

Dve glavni podlagi nosite do zdaj pri nas breme javnega dela in napredovalne, (to je pri nas v sedanjih okoliščinah narodne) ideje. Prva podlaga je učeni, druga seljanski ali kmečki stan. Nam manjka srednjega stanu, tako imenovanega meščanskega, kateri tako rekoč zedinja in veže v sebi premišljenost učenosti in izvedenje ali izdelovanje seljansko. Promišljenost, obrtnija ali industrija, remesel ali rokodelstvo, trgovanje in razveselivno delovanje — umetnost, to so glavna znamenja meščanskega stana. Tu, tako sodimo mi po svojih skušnjah, tiči nedostatek našega napredovanja; pomanjkanje meščanstva je naša Ahilejeva peta.

Mi smo še mlad narod, kateri se še ne opira na skušenost in sivo preteklost. Od prizadevanja povzdignoti ljudstvo na višo stopinjo izobraženosti, je do zdaj res vže mnogo obresti prirastlo slovenskemu umu na čast, slovenskemu blagostanju v dobiček. Res je, da je glavna zadača kakor individuala, tako tudi celot človeškega pokolenja skrbeti najpreje za нравstveno ali moralčno vzbujenje, za bistrenje in vedrenje uma, za napotovanje k javnemu ali političnemu življenju, ali ne manje potrebno je pri tem, skrbeti tudi za telesno, za praktično, tako rekoč za najpotrebnejšo, vsakdansko živen, ktera mora duševno razvitje sprejemati.

Ponosen se sme vsaki Slovenec ozirati na uspehe do zdaj dosežene. Marljivega čitatelja „Novic“ vidimo predelovati svoja orodja, umneje obdelovati svoja zemljišča, vidimo ga postavljati si krasna, zdravejša in ukusnejša poslopja, vidimo ga ograjati si svoj dom s sadonosnimi vrtovi, napolnjenimi s žlahtnimi drevesi in cveticami. Tudi v oziru družbinskega življenja vidimo čitatelja domačih listov veselejšega, zgovornejšega, blagodušnejšega in milejšim čuvstvom pristopnejšega.

To je storila v kratkem času moč čiste ideje, ljubezen do svojega jezika, do svoje narodnosti, do svoje prekrasne slovenske domovine. Treba je še zdaj, vstvariti in okrepčati srednji stan, stan meščanski, in tega naj nam naša sedanja mladina slovenska pod krilom našega sveta in naše podpore osnuje. Kakó, to bodi skrb rodoljubov. Jaz trohico svoje pomoči v sledujočih vrsticah ponujam. Čitatelji „Slov. Nar.“ naj mojo misel dopolnijo ter svoje primetbe ali opombe pristavijo, naša mladina pa naj pazno naše nasvete premišljuje in izvršuje! (D. d.)

Nove postave.

Medverska postava.

o kateri se zdaj beseduje v gosposki zbornici, glasi se po sklepu zbornice poslancev:

Čl. 1. Zakonski ali zakonskim ravnoprstni otroci, čijih starši so jednake vere, sledijo v veri staršem. Pri raznovrstnih zakonih so sinovi vere očetove, hčere pa vere matere. Po sklenjenem zakonu pa se morejo starši pogoditi, da nastopijo nasprotne razmere, ali da so vsi otroci vere očetove, ali pa vsi vere matere.

Nezakonski otroci so vere matere. Ko bi se ne mogla izvršiti ni jedna ni druga imenovanih naredeb, ima otroku določiti vero, kdor ima pravico do otrokove izreje. Brez veljave so pismene zaveze s predstojniki ali služabniki kake cerkve ali občestva o veri, v kateri se imajo otroci odgojati in podučevati.

Čl. 2. Po predstojećem članu otroku določena vera se navadoma toliko časa sprevreči ne sme, dokler si jo otrok sam po lastnem svobodnem izboru ne spremeni. Vendar imajo starši, katerim gre po čl. 1. pogojna pravica vero določevati svojim otrokom, tem otrokom vero sprevreči, ako še niso 7. leta spolnili. Ko bi jeden ali drugi izmed staršev, ali nezakonska mati svojo vero sprevrgla, gre s že rojenimi otroci, ki niso še 7. leta spolnili, gledé vere tako postopati, kakor da bi se bili porodili že po verskem preinačenju staršev ali zakonske matere in ni gledati na pogodbo pred verskim preinačenjem sklenjeno. Če se je otrok pred spolnjenim 7. letom pozakoni, velja zanj gledé vere čl. 2.

Čl. 3. Starši in varhi, kakor verski služabniki so odgovorni za to, da se predstojeći predpisi natanko spojujejo. Ko bi se proti njim ravnalo, imajo bližnji žlahtniki kakor tudi cerkveni in verskih občestev predstojniki pravico uradnijo na pomoč poklicati, ktera ima zadeve preiskati in po postavi zaukazati.

Čl. 4. Po spolnjenem 14. letu si sme vsakdo ktereга koli spola svobodno po svojem lastnem prepričanju vero izbrati in mu ima, ako treba, uradnija svobodni izbor braniti. Za časa izbora vendar ne sme biti njegov um in čut v stanju, kateri bi svobodnega izbora ne pripuščal.

Čl. 5. Versko preinačenje vniči vse občestvene pravice zapuščene cerkve ali verskega občestva do odpadnika a tudi njegove do cerkve ali verskega občestva.

Čl. 6. Da ima odstop iz kake cerkve ali verskega občestva svojo postavno veljavo, mora ga odstopnik obznaniti političnemu uradu, ki izroči naznanilo predstojniku ali dušnemu pastirju zapuščene cerkve ali verskega občestva. Pristop k novo izvoljeni cerkvi ali verskemu občestvu mora pristopnik dotičnemu predstojniku ali dušnemu pastirju osebno naznaniti.

Čl. 7. Ob moč so zapovedi §. 768 črka a. o. drž. zakonika, po kterem se pripoznava odstop od krščanstva kot vzrok razdedinjenja, nadalje zaukazi §. 122, črka č. in d. kazn. zakonika, ki izreka, da je hudodelstva kriv, kdor skuša krščana k odpadu od krščanstva zapeljati ali razširjati krivoverstvo protivno krščanstvu; ob moč je tudi zaukaz §. 304, k. zak., po kterem je pregreška kriv, kdor sklicuje zборе, javno govori ali govore razglaš,

da bi vstanovil ali razširil versko občestvo (razkol), ktereга država ne pripoznava in ne dopušča. Vendar je vsaki verski stranki prepovedano drugovernik siloma ali zvijačno k prestopu speljavati. Posebni postavi so prihranjeni natančnejši zaukazi o postavni brambí, kolikor ta bramba že ni določena po kazn. zakonih.

(D. d.)

Naša društva.

(Sokol ljubljanski.) Dne 27. aprila je imel po mnogih nevihtah novorojeni „Sokol“ svoj drugi občni zbor, ktereга se je vdeležilo okoli 70 članov. Po nagovoru začasnega staroste in sporočilu o preuredbi pravil, poročala sta gg. tajnik in blagajnik, iz katerih sporočil smo razvideli, da se mlado društvo krepča in utrja, ter da bode vredno stopilo na mesto „Južnega Sokola“. Členov se je dozdej oglasilo 114 in tudi blagajnica je v dobrem stanu. Premembe pravil obsegajo pravico občnega zbora, da izvoli on sam starosto in namestnika, a ne odbor, kakor je bilo v prvih pravilih, ter da ne more biti v odboru, kdor sprejema od društva kako plačo. Volitev staroste in odbora vršila se je takole: Za starosto izvoljen je g. Debevec Jože, posestnik z 49. glasovi, za njegovega namestnika g. Grasselli Peter, hišni posestnik in vrednik „Triglava“ z 50. gl., za odbornike g. dr. Bleiweis Karol, zdravnik z 48. gl., g. Drašler Pavel, trgovec z 49. gl., g. Jentl Anton, trgovec z 26. gl., g. Levstik Franc, pisatelj z 40. gl., g. Murnik Janez, koncipient in vrednik „Novic“ z 35. gl., g. Pour Slavoljub, trgovec in g. Ravnikar Franjo, deželni blagajnik z 47. gl.

Obleka in vstopnina ostane z malimi spremembami, kakor pri „Južnem Sokolu“. Prvi izlet se je odločil v sredi mesca maja čez Dobrovo k Ločnikarji, da se morejo vdeleževati ga tudi drugi rodoljubi ljubljanski. O zastopu Sokola pri velikem shodu slovanskih Sokolov v Pragi mesca junija bode se odločilo v odboru. Ravno tako se prepušča predlog, da se napravi lastna godba, odboru; zdaj bi bila prilika kupiti dobrih muzikalnih strojev po nizki ceni od razpuščene topničarske godbe.

Po končanem občnem zboru podala se je večina zbranih v gostilnico k „Slonu“, ker se je radovala še nekaj ur v veselí skupščini. Naj čvrsto napreduje mladi „Sokol“ in se varuje vsake prilike, da ga napadejo in zadušijo naši nasprotniki, ki preže nanj bolj, ko na vsako drugo društvo, kajti dobro vedó, da v mladini je prihodnost.

Dopisi.

V Londonu, 21. aprila. Prošli dve leti se je sukalo vse politično gibanje v Angliji okoli Reform-Bill-e za volilno pravo. Bilo je zato neskončnih zborov, ljudskih demonstracij, debat in prepиров že do sitnosti konservativni in liberalni stranki; ta stvar se je bila srečno poravnala in nikdo se ni nadalj zopet tako vrelega kipenja, kakoršno je nastalo zdaj z Gladstonovimi predlogi o Irski cerkvi. Bila mi je prilika vdeleževati se kot poslušavec in gledavec različnih onih zborov v nekterih provincijalnih mestih, kakor tudi ogromnih demonstracij v Londonu, in nobeden inostranec naj bi ne zamudil pri dani mu priliki na tanko si ogledati politično gibanje in postopanje v Angliji. Reči moram, da obetajo zbori, ki so se počeli s podporo Gladstonovih predlogov in katerih prvi je bil 10. t. m., mnogo več zanimivosti, kakor so jo dajali oni za Franchise-bill. Liberalna stranka je bila zdaj nekoliko razcepljena, kakor sem že kje enkrat omenil; imela je 3 glave, namreč lorda Russel-a, Gladstone-ja in Bright-a (izg: rösl, gladston, brajt). Gledé Irskih zadev so pa zdaj vsi zedinjeni in sta se zdaj earl Russel in Bright v podporo poklonila Gladstonu kot glavarja vseh Whigs. Imenovanemu prve-mu zboru je predsedoval earl Russel. Velika dvorana, galerije in vsaki kotič kamor se je le kateri poslušavec vgnječiti mogel, bilo je vse napolnjeno in nisem še videl takoršnega navdušenja in slišal takoršnih hurra-klicov, kakor ta večer, ko je častljivi starec na oder stopil. Tako navdušeno se je sprejel tudi njegov govor, v kterem je razodel svoje mnenje gledé anglijske cerkve, na Irskem in odobril vse Gladstonovo postopanje v tej zadevi. Za njim je nastopilo več drugih govornikov; opravljalo se je vse v naj lepšem redu, kolikor se tako v anglijskih ljudskih zborih opravlja more. Samo par anglijskih prenapetežev se je semtertje nasprotno oglašalo, pa tudi ti so v kratkem vtihnoli.

Kakor pričetni je bil zanimiv končni govor lord (earl) Russel-ov. Posebno resno je omenil princa Galskega (Prince of Wales), naj bi ne hodil na Irsko kratkočasit se nekoliko dni v Dublin, kakor se to ravno zdaj godi, temveč naj bi tam vsako leto vsaj kake 3 mesce bival; našel bi na Irskem dokaj zabav, in podalo bi se za njim gotovo više Anglijce, ki bi pri tem priliko imeli v tej nesrečni deželi marsikaj zvediti in spoznati, česar zdaj celo ne vedo.

Drugi večer 17. t. m. so ravno na tem mestu konservativci in klerikalci imeli svoj zbor proti Gladstonovemu postopanju. Ta zbor prejšnjemu celo nič ni bil podoben. Pričel se je z molitvijo, nadaljeval in končal se je s kričanjem, sikanjem in vrišem. Kakor pripovedujejo dopisi iz vseh provincijalnih mest, ne ostane skoraj nobeden zbor konservativcev brez nemira in tepeža. Prime — minister (prvi minister) Disraeli po Gladstonu pobit po celi deželi spodbuja takih zborov, hliné se naj bolj gorečega anglikana in branitelja protestantizma, dasiravno je bil njegov ded Žid, ki se je preselil iz Beneškega v London.

Drugo, o čemur se zdaj največ govori, je Galskega princa in njegove žene pohod na Irsko. Irci ga sprejemajo z velikim navdušenjem. Ko so nekdaž Magjari za časa kronanja svojega kralja s toliko slovesnostjo sprejemali, imeli so svojih dobrih vzrokov zato. A Irci? Zato, da je celi otok v pravem obsadnem stanu, poln ogleduhov, ovadovavcev in vojakov, da ga povsodi straži bojno brodogve, da tiči sto in sto irskih rodoljubov v hudih ječah, mnogo med njimi le grenke smrti pričakovaje, da stoka mnogo udov in sirot po izgrubljenih svojih, pogubljenih zarad nesrečne svoje domovine, —